

En version av "trädgårdsstaden" och liten husesyn i Sorgenfriskolan

SORGENFRI, skolan i bostadsområdet, noga räknat Västra Sorgenfri, hamnar i dag i fokus för vår granskning Nu och Då.

Utblicken Nu är något vidare än Då, enligt påskrift 1924. Dået är ett vykort där det närmast var skolan man var ute efter. Hade perspektivet vidgats skulle man också på den bilden ha upptäckt ett märkeshus som på bilden från Nu vänder sin ljusa gavel mot oss nere vid Spånehusvägens krök. Vi ser också två av husets fyra takkupor.

I det huset flyttade hyresgäs-

Nu och Då

terna, mest arbetare, in den första april 1917. Det var Malmö nya egnahemsförenings första hus, och ett verkligt pionjärbygge. Egnahemsområden fanns ju redan. Men här bodde många människor i samma hus och det handlade väl mera om vad som efter 1930 skulle kallas en bostadsrättsförening.

Och det egendomligaste var att detta hus "som ser helt 'stadslikt' ut här ute i den lantliga omgivningen" låg inbäddat i grönska. Bakgården var avskaffad: "den första ansatsen, i Malmö till en trädgårdsstad på tomträtt", för att åter citera Sydsvenskan av den 28 oktober 1917 då myndigheterna ett helt halvår efter inflyttningen för första gången besett huset.

Stan hade låtit stadsingenjören major Nilsson göra upp en plan för området, upplåtit marken på 75 år och sedan eftersom det var dåliga tider med världskrig och allt också hjälpt till med lånen. När området var färdigt borde det enligt tidningen vara en god början på "det, som, få vi hoppas, skall bli framtidens arbetarstad: trädgårdsstaden".

Fortsättning följde dock först vid mitten av 20-talet och in på 30-talet men ändå är området ett av rikets allra tidigaste lamellhusområden. Husen kom någorlunda att följa mönstret av det här första huset, ritat av sedermera stadsarkitekten August Stoltz. Inalles innehöll komplexet 22 två- och enrumslägenheter, alla "med sin egen lilla berså, sin blomsterrabatt och sina tre fruktträd" i trädgården. Och lägenheterna fann tidningen hemtrevliga.

GATAN SOM SYNS på båg-

ge bilderna, men mest på bilden från Nu, har både Nu och Då namnet Spånehusvägen (fast enligt gamla kartor tydligen Då mest Spånhusvägen, alltså minus ett e) men har under mellantiden faktiskt hetat Spångatan. Det var 1935 stadsfullmäktige beslöt sig låta hela sträckningen från Södra Förstadsgatan heta så eftersom man väl tyckte att alltihop ändå var samma gata. Antagligen var det när västra delens mynning i Amiralsgatan några decennier senare pluggades igen som den delen återfick sitt gamla namn.

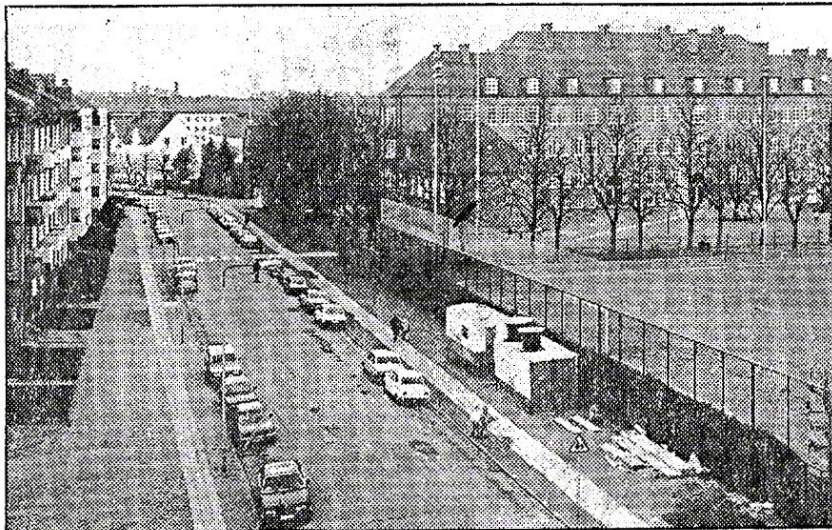
Och båda namnen härrör från Spånehusen, ett redan 1816 belagt namn för en spåntäckt hussamling vi nuvarande Spångatan öster om Södra Förstadsgatan.

Husen vi Nu ser på Spånehusvägens södra (d v s vänstra) sida är förstas lite yngre. Det hitersta, brf Eslövsgården, fick bygglov 1938 och det närmast 1939. Nästa komplex, det med de stora burspråken, är betydligt yngre: bygglov 1961.

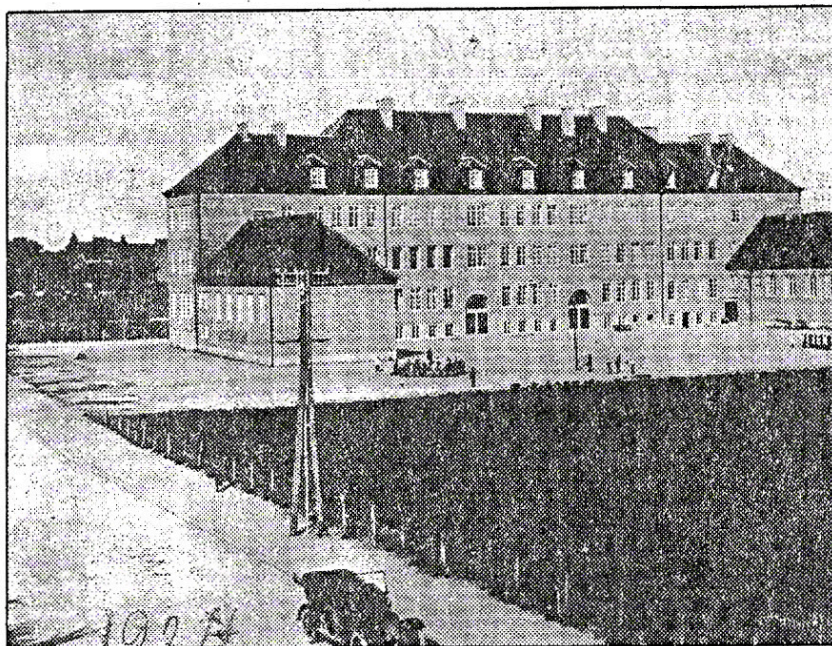
SORGENFRI har enligt Ljungberg sitt namn efter en farm som i sin tur antagligen döpts efter det danska slottet Sorgenfri i Lyngby. Farmen låg vid nuvarande Sorgenfrivägens sydsida där man nu finner Jäenecke & Samuelssons fasadluttande bostadsområde från 50-talet, alltså Östra Sorgenfri.

Men vi är i Västra, och beskådar Sorgenfriskolan, ett verk av stadsarkitekten Salomon Sörensen, byggt i rött tegel på hög naturstenssockel 1919-21: "14 småskolorum, 2 folkskolorum, 2 gymnastiksalar (de båda flyglarna; vår anm) 1 biologirum, 1 ritsal, 1 slöjdsal för flickor, 2 slöjdsalar för gossar, 1 lärarorum, 1 lärarinneum, 1 expeditorsrum, 2 skolkök med matsalar, 1 tandborstningsrum, 1 skolbad, toaletterum, diverse materialierum samt vaktmästarbostad". Detta enligt Sydsvenskan den 13 december 1919 då huset efter byggstart i maj redan var under tak.

Idrottsplatsen i Nubildens förgrund togs i bruk först 1932. Vi har under Oss emellans måndagar varit där förr, nämligen då vi för ungefär ett år sedan begrundade hur Kirseberg 1948 kvaddade Östra Torp med 6-3.

Nu: Skolan sig lik, men trafiken runt den är tät.

Då: Sorgenfriskolan, byggd 1919-21.

tanket